שירי ערש

שירי הערש ששמענו בילדותנו מלווים אותנו כל ימינו. הם מביעים מאוויים וחששות, תהיות ומשאלות לב.

אתם מוזמנים לצאת למסע לילי בין חדרי הילדים ולהאזין לשירי הערש שניטעו בלבבות במשך דורות:

שירים המעידים על חיי הקהילות היהודיות שבהם נכתבו.

הרכיבו את משקפי המציאות המדומה.

כדי להתחיל במסע, הניעו את הראש ימינה או שמאלה, הזיזו את הסמן אל השפה העברית והשאירו אותו שם למשך שלוש שניות.

כדי להיכנס לאחד החדרים, הזיזו את הסמן אל החלון שבחרתם והשאירו אותו שם במשך שלוש שניות.

כשתרצו לצאת מהחדר ולהמשיך במסע, הזיזו את הסמן אל הכוכב המנצנץ שבחלון.

הפקה מוסיקלית : גיא מר

נגנים: יאיר דלאל, בן דנציג, שאול עשת

זמרים: גלית גיאת, שרי אלפי, ענת עצמון, איילה אינגידשט, שי צברי, יעל דקלבאום

The Lullabies sung in our childhood remain with us forever. They express fears and worries, reflections and desires.

You are invited to embark on a nocturnal journey among the children rooms and listen to the lullabies impressed over the generations in countless hearts: songs that evoke the reality of .the Jewish communities in which they were written

.Put on the virtual reality glasses

To begin the journey, move your head right or left, place the cursor on the English language .tab and leave it there for three seconds

To enter the rooms, move the cursor to the window of your choice and leave it there for .three seconds

When you are ready to leave the room and continue your journey, move the cursor to star .shining through the window

קרדיטים באנגלית

הפקה מוסיקלית : גיא מר

נגנים: יאיר דלאל, בן דנציג, שאול עשת

Singers: Shai Tsabari, Ayala Ingedashet, Yael Deckelbaum, Anat Atzmon, Sari Alfi, Galit Giat

(טקסטים לאפליקציה)

אגדה (על שפת ים כנרת)

נכתב בעברית בארץ ישראל

מלים: יעקב פיכמן (1917)

לחן: חנינא קרצ'בסקי (1921)

ביצוע: גלית גיאת

עַל שְׂפַת יָם כִּנֶּרֶת

אַרְמוֹן רַב תִּפְאֶרֶת

גַּן אֵל שָׂם נָטוּעַ

בּוֹ עֵץ לֹא יָנוּעַ.

מִי גָּר שָׂם? רַק נַעַר

כָּעוֹף בִּדְמִי יַעַר!

לוֹמֵד שָׂם תּוֹרָה הוּא

מִפִּי הַנָּבִיא אֵלְיָהוּ.

הַס, גַּל לֹא קוֹלֵחַ.

כָּל עוֹף הַפּוֹרֵחַ

עוֹמֵד וְשׁוֹמֵעַ –

תּוֹרַת אֵל בּוֹלֵעַ.

שיר הערש "אגדה (על שפת ים כנרת)", שנכתב בעברית, מתאר התרחשות פלאית על שפת הימה היחידה בארץ ישראל, הלוא היא ים כנרת. הוא מספר על נער היושב ולומד בחיק הטבע מפיו של אליהו הנביא.

השיר מבטא הוויה של ציפייה לגאולה. זו מתגלמת הן בדמותו של הנער, המסמל את דור העתיד, והן בדמותו של אליהו הנביא, המסמל את המסורת. עצם המפגש בין ישן לחדש בארץ ישראל הוא הגשמת החלום.

On Kinneret Shore

Written in Hebrew in Eretz Israel

Lyrics: Yakov Fichman (1971)

Composer: Hanina Karchevsky (1921)

Performed by Galit Giat

On Kinneret shore

A grand palace stands

God's garden is there planted

Trees stand still.

Who lives there? Only a boy

A fowl in the silent wood!

He studies Torah

From the prophet Elijah

Silence, not a wave.

Every flying bird

In stillness listens –

Drinking the words of God.

The Hebrew Lullaby On the Kinneret Shore describes the wonderous occurrence on the shore of the only lake in Eretz Israel, the Kinneret (sea of Galilee). It tells of a boy sitting in nature and studying from the prophet Elijah.

The song touches on the expectation of salvation. This is embodied in the figure of the child, who represents the future generation, and the figure of the prophet Elijah, who represents tradition. The actual meeting of old and new in Eretz Israel is the realization of the dream.

דילילול

נכתב בערבית בעיראק

מלים ולחן: עממי

ביצוע: שרי אלפי

פינוקי,

ילד, בני, פינוקי,

אויביך מדוכאים, שוכני עפר,

דרכם

ודרכנו

הרחיקו.

אני חשה שהתינוק בוכה

מרחוק

אמא,

אמא,

אמא, ראשי כואב, קומי קישרי

כי קשר הזרים

לא היטיב בי

אמא,

אוי, אוי,

אמא.

שירי הערש היהודיים שנכתבו בגולה מאופיינים על פי רוב ברגשנות רבה. מילותיו ולחנו של שיר זה מעלים על הדעת שיר אבל. ואכן, המשקל של שירי הערש העיראקיים מכונה "משקל קינה". מותר לשיר בהם את הדברים שאסור לומר במהלך היום. בשיר "דילילול" מבטאת האם את מצוקותיה ומייחלת סבל ומוות לכל אויביה.

<u>Dililol Iraq (Arabic)</u>

Written in Arabic in Iraq

Performed by Sari Alfi

My precious

Child, my son, My precious!

Your enemies are down, laying in the ground

Their ways

And ours

Apart.

I feel the baby crying

From afar

Mother,

Mother,

Mother, my head aches, rise and tie the knot

The garland has not

Done good for me

Mother,

Oh, oh

Mother.

The Jewish lullabies originating in the Diaspora are usually known for their sentimentality. The lyrics and melody of this lullaby recall mourning songs. And indeed, the meter in which the Iraqi lullabies are sung is known as a “mourning meter,” and allows singing the things that cannot be spoken during the day. Dillilool allows the mother to express her worries and .to wish harm and death on her enemies

<u>צימוקים ושקדים ("מתחת לעריסת הילד")</u>

נכתב ביידיש במזרח אירופה

מלים ולחן : אברהם גולדפאדן (1880)

ביצוע: ענת עצמון

בבית המקדש בחדר שכוח

יושבה בת ציון אלמנה בשחורים
את בנה היחיד מניעה היא ושרה
שרה שיר ערש יפה משירים.
היי לי לו לי לו לי לו.

ובצל עריסת התינוק
ניצב לו גדי מתוק
הגדי אל השוק הלך לו
הוא ייקח גם אותך
צימוקים ושקדים
נומה בני את שנתך
נומה בני את שנתך.

היי לי לו לי לו לי לו
היי לי לו לי לו לי לו
נומה בני את שנתך.

יבואו ימים ומסילות הרכבת
יחצו יבשות עד קצווי עולם
שמה עומדת אמך האוהבת
אתה תהיה אז עשיר מכולם.

היי לי לו לי לו לי לו...

וגם אז עת יהיה כיסך מלא
תיזכר בשירה של אמא'לה
צימוקים ושקדים
קח נא קח נא איתך
צימוקים ושקדים
נומה בני את שנתך
נומה בני את שנתך.

צימוקים ושקדים

קח נא קח נא איתך

נומה בני את שנתך

נומה בני את שנתך.

היי לי לו לי לו לי לו

היי לי לו לי לו לי לו

נומה בני את שנתך

שיר זה הוא אחד משירי הערש הנפוצים ביותר ביידיש. יש לו יותר מ-60 גרסות מוכרות, וכן תרגומים שונים לעברית. בשיר, האם מבקשת עתיד טוב לבנה, ומאחלת לו הצלחה ושפע, שאותם מייצגים הצימוקים והשקדים.

, (Raisins and Almonds (Rozhinkes mit Mandlen

East Europe, Yiddish , 1880

Lyrics: Abraham Goldfaden

Composer: Abraham Goldfaden

Performed by Anat Atzmon

In the Temple,

in a corner of a room,

Sits the widowed daughter of Zion, alone.

She rocks her only son, Yidele, to sleep

With a sweet lullaby.

Ai-lu-lu

Under Yidele's cradle

Stands a small white goat.

The goat travelled to sell his wares

This will be Yidele's calling, too.

Trading in raisins and almonds.

Sleep, Yidele, sleep.

In that song, my child, lie many wonders,

When you will at some time

Be scattered throughout the world

A merchant of all grains,

Earning from your trade a lot of money.

Ai-lu-lu

And when you become rich, Yidele,

Remind yourself of this lullaby.

Raisins and almonds.

This will be your calling.

You'll be a merchant of all wares,

But for now, sleep, Yidele, sleep.

This song is among the most popular Yiddish lullabies. There are over 60 known versions of it as well as different translations into Hebrew. The mother asks for a good future for her son and wishes him success and prosperity here symbolized by the raisins and almonds.

<u>דורמה דורמה</u>

נכתב בלדינו

מלים ולחן: עממי

ביצוע: גלית גיאת

שן, שן, בן אהוב,
שן בלי חשש.
עצום את עיניך הקטנות.
שן, שן בשלווה.

עצום את עיניך היפות.
שן, שן בשלווה.

מן העריסה
אל בית הספר
ושם, בן אהוב,
תתחיל לקרוא.

מבית הספר
צא אל הפאשות
ואז, בני היקר,
האם לא חסר כאן ההמשך?
תלך לעבודה.

נימתו הרגשנית של השיר מעידה על דאגתה של האם לשלומו של בנה. המילים מבטאות את משאלותיה שהבן יצליח בלימודיו בבית הספר, וכשיגדל יקבל עבודה אצל בני המעמד הגבוה, הפאשות.

<u>Dorme Dorme</u>

Written in Ladino

Performed by Galit Galit

Sleep Sleep

Sleep, sleep beloved son

sleep with no fretting

close your tiny eyes

sleep, sleep restfully.

Close your beautiful eyes

sleep, sleep restfully.

Out of the crib

to enter school

and there, my beloved son

you'll begin to read.

Out of school

to go to the pashas

and you my beloved son

to work you'll go.

The heartfelt tone of this lullaby echoes the mother's worry over her child's wellbeing. The lyrics express her wishes that her son succeed in his studies at school and that he will grow up and get a job with the high class, the Pasha.

אשורו רורו (הס)/

https://www.youtube.com/watch?v=fLWs0-jqVLk

אָשׁוּרוּ רוּרוּ (נומה נומה)/מה השם הס או נומה נומה

נכתב באמהרית

מלים ולחן: עממי

ביצוע: איילה אינגידשט

הביאו: טגיסט יוסף רון מפי אבבה-וורק יעקב ומרווה שלו-מרום מפי מנתמר

עברית: הלית ישורון, לילך נחמן (מתוך הספר "יבוא גדי זהב")

נומה נומה, בן שלי.

אוכלת – אתה עליי, שותה – אתה עליי,

הולכת – אתה עליי, חוזרת – אתה עליי,

המנשא נקרע, רד נא מַמוּיֶה.

נומה נומה, בן שלי.

כותשת – אתה עליי, טוחנת – אתה עליי,

המנשא נקרע, רד נא מַמוּיֶה.

האם חוזרת על המילה Eshururu (בעברית: הס). היא מרגיעה, משקיטה ומהסה את התינוק ומבטיחה לו שהיא נשארת איתו ולא הולכת למקום אחר. באמצעות השיר היא מבססת יחסי אמון עם הילד, ואלה מאפשרים לו לעצום עיניים ולהירדם. השינה גם היא סוג של פרידה מהאם ומהעולם.

Eshururu

Written in Amharic

Words and lyrics: traditional

Performed by Ayala Ingedashet

Arranged by: Tagis Yusan Ron from Abbeba-Vork Yaakov, and Marvah Shalev-Maron from Mantamar

(Hebrew: Hilit Yeshurun, Lilach Nachman (from Come Golden Kid (Bo Gdi Zahav

Sleep, sleep, my child

I eat – you're on me, drink – you're on me

Go – you're on me, come – you're on me

The sling is torn, please get of mamoya

Sleep, sleep, my child

Pound – you're on me, grind – you're on me

The sling is torn, please get of mamoya

The mother repeats the word Eshururu (in Amharic, silence). She calms and soothes the baby, telling it that she is not going anywhere. Through the song she forms a bond of trust with her baby allowing it to close their eyes, leave the mother in favor of sleep, which is also a separation of sorts.

לך לישון

נכתב באנגלית

מלים ולחן: להקת המקרונס (2010)

ביצוע: יעל דקלבאום

לך לישון

זמן להניח ראש על הכרית. לך לישון, היום תם.

מתוק שכמוך, צנוף בשמיכה.

עצום עיניים, ההנאות ממתינות לך.

בחלומות תוכל לרקוד על עננים או בצרפת.

אולי תהיה כוכב.

לך לישון, הכול אפשרי.

לך לישון, דבר אינו רחוק מדי –

בחלומות.

חברי להקת המקרונס יוצרים מוזיקת רוק ופופ, בשילוב מוטיבים מהמסורת היהודית.

בשיר זה הם מעודדים את הילדים ללכת לישון ומבטיחים כי צפויים להם חלומות מלאי הרפתקאות.

Words: The Macaroons

Lyrics: The Macaroons

Performed by: Yael Deckelbaum

Time to sleep put your head upon the pillow

Go to sleep Now the day is done

You're so sweet wrapped up in your blanket now

Close your eyes and look forward to more fun.

In your dreams, you can dance on the clouds or in France

Maybe you can be a star

drift away nothing is impossible

Go to sleep nothing is too far

In your dreams.

Go to Sleep

Time to sleep put your head upon the pillow

Go to sleep Now the day is done

You're so sweet wrapped up in your blanket now

Close your eyes and look forward to more fun.

In your dreams, you can dance on the clouds or in France

Maybe you can be a star

drift away nothing is impossible

Go to sleep nothing is too far

In your dreams.

The music created by the members of the band The Macaroons combines pop and rock with motifs from Jewish tradition.

In this lullaby they are encouraging the children to go to bed and promising them dreams full of adventures.

<u>שיר ערש תימני (ללא כותרת)</u>

נכתב בתימנית

מלים ולחן: עממי

ערך ותרגם: איתמר פנחס

ביצוע: שי צברי

ישחקו הם "כ'וולאניה"

בנופים במצפים גבוהים

ואחיי שמונה, שמונה

בנופים במצפים גבוהים

וארדים אותך לצדי

ואגיד יתנחם לבבי

ואומר יעזור האל ללבבי

ובשיאים עליונים

ובניך יהיו גברים ונשים

והגבנון בעורפך

והליכתך במקל

וירידתך לשלם נדרך (לקבר שבזי)

אמור, הוי לבבי!

ובשיאים עליונים

ובניך יהיו גברים ונשים

והגבנון בעורפך

והליכתך במקל

הבית הראשון של השיר מתאר משחק ילדים עממי. בבית השני, האם מתחילה להרדים את בנה. בבית השלישי היא מאחלת לו שיהיו לו בנים ובנות, ושיגיע לגיל מופלג. בבית הרביעי מציינת האם את קבר שלום שבזי כסגולה לבריאותו של בנה.

Yemenite Lullaby (untitled)

Words and lyrics: traditional

Hebrew version: Itamar Pinhas

Performed by Shai Tsabari

They will play Hawalina

In high landscapes

And my brothers eight, eight

In the high landscapes

And I will rock you here besides me

And will bless my comforted heart

And will bless God for my heart

And in the highest reaches

And your children will be men and women

And the hump in your nape

And you stride with a cane.

And on your descent to Shalom (Shabazi)

Say, Oh my heart!

And in the highest reaches

And your children will be men and women

And the round in your nape

And your stride with a cane.

The first verse of the lullaby describes a common children's game. The second verse is where the mother begins to put her child to sleep. In the third verse she wishes her child sons and daughters and a long life. In the fourth verse the mother mentions the grave of Shalom Shabazi as a remedy for her child's wellbeing.